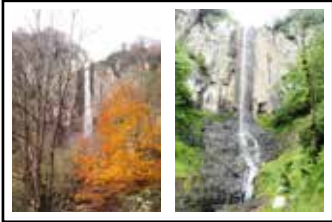

سفری به بلندترین آبشار ایران
آبشار لاتون

آرزو احمدزاده، راهنمای طبیعت‌گردی

پاییز باشد و جنگل هزار رنگ باشد و جنگل نروسیم؟ تصمیم گرفتیم با یک تیر دو نشانه بزنیم: هم پاییز هزار رنگ جنگل را ببینیم و هم بلندترین آبشار ایران را. آبشار لاتون در استان گیلان، ۱۵ کیلومتری جنوب شهرستان آستانار، شهر لوندویل روستای کوته کومه جای گرفته است. ارتفاع تقریبی آبشار لاتون ۱۰۵ متر است که به لحاظ بلندی، مرتفع‌ترین آبشار گیلان و ایران به حساب می‌آید. ظهر از کرج راه افتادیم و شب‌هنگام به روستای کوته کومه رسیدیم. شب را در روستا چادر زدیم و خوابیدیم و صبح روز بعد در مسیر پاکوب به سمت آبشار حرکت کردیم. مسیر جنگل بسیار چشم‌نواز بود؛ به معنای واقعی هزار رنگ. سبز، زرد، زرشکی، نارنجی، قرمز، و هر کدام در طیفی وسیع. از رودخانه رد شدیم و به قهوه‌خانه‌ای چوبی در دل جنگل رسیدیم. یک گروه دوچرخه‌سوار هم آمده بودند که تا آبشار را کاب بزنند. صبحانه را خوردیم و راه افتادیم. فاصله از روستای کوته کومه تا آبشار حدود ۶ کیلومتر است که در طول این مسافت ۵/۳ ساعتی، حدود ۷۵۰ متر ارتفاع زیاد می‌شود. مسیر صعود آبشار تپه‌هایی جنگلی و بسیار زیباتی که در طول مسیر چشمه‌های فراوانی با آبی خنک و نوشیدنی دیده می‌شود. انتهای مسیر نیز تپه‌گاه‌هایی خطرناک و مرگبار دارد. آبشار از فاصله ۵۰۰ متری قابل‌رویت است. دیدن آبشار از دور نیروی مضاعفی می‌شود تا با قدرت بیشتری به سمت آبشار برویم. شیب مسیر بسیار تند است و برای افرادی که کوله‌بر دوش دارند، سخت‌تر. پس از گذر از یک شیب تند به روستای قدیمی آسبو شوان می‌رسیم که تقریباً خالی از سکنه است. به زبان تالش، آسبو به معنی آسیاب و شوان به معنی کنار رودخانه است. استراحتی کوتاه می‌کنیم و به سمت آبشار حرکت می‌کنیم. صدای غرش آب از دور می‌آید و بالاخره به آبشاری می‌رسیم به بلندی آسمان. در حاشیه آبشار یکی از زیباترین جنگل‌های متراکم بکر و دست‌نخورده گیلان با تنوبی‌ای در خندان آلو، به، گلابی، گردو، فندق و سیب وحشی وجود دارد که در ۹ ماه از سال سرسبزی و زیبایی خود را حفظ می‌کند. این آبشار از دامنه‌های شرق کوه اسپیناس «اسپینه» سرچشمه گرفته و به رودخانه لوندویل که با طول ۱۷ کیلومتر خود نیز از کوه اسپیناس «اسپینه» سرچشمه گرفته سر از بر می‌شود و با شیب تندی به سمت کوته کومه و لوندویل حرکت کرده و در آخر وارد دریای کاسپین می‌شود. سال‌ها است عمو یدالله کنار آبشار کلیه‌ای دارد و با چای گرم میزبان طبیعت‌گروهایی است که مشقت مسیر را به جان می‌خرند تا صدای آب روح‌شان را آرام کند. کلیه‌اش به قدر دلش باصفاست و عجیب چایی‌هایش طعم دیگری دارد. پس از صرف نهار مسیر بر گشت به سمت روستا را در پیش گرفتیم و نزدیک به غروب آفتاب بود که به روستا رسیدیم.

و اما می‌رسیم به قسمت هیجان‌انگیز و غیرقابل پیش‌بینی سفر. دوستان دیگرمان در سنگده بودند و به طرز شگفت‌انگیزی تصمیم گرفتیم به سنگده برویم. ما نزدیک آستارا بودیم و سنگده نزدیک فیروزکوه. نقشه گوگل از دو مسیر راهنمایمان می‌کرد. یکی از چالوس به تهران برویم و از جاده فیروزکوه به سنگده برسیم و دیگری مسیر رشت به ساری و فیروزکوه. نزدیک به ۶۰۰ کیلومتر تا مقصد فاصله داشتیم. هرچند که الویت نقشه گوگل مسیر چالوس به تهران بود، ولی مامسیر ساری را انتخاب کردیم چون خطر کمتری داشت (مسیر مستقیم کنار ساحل در بای خزر تا ساری). نیمه‌های شب به سنگده و محل اقامت دوستان رسیدیم. فردا صبح در جنگل راش گشتی زدیم و به تماشای اسب‌هایی نشستیم که در جنگل آزادانه می‌دویدند. به‌راستی که خداوند این سرزمین را با وسواسی دوچندان خلق کرده است. باشد که نگهدارش باشیم.

باغ‌های ایرانی، مهر افتخاری در جهان

نگاهی به میراث ارزشمند باغ ایرانی در فهرست جهانی یونسکو

بگاه‌دهدار، راهنمای گردشگری

مسیر عبور جوی آب قرار دارد. ۱- با دیوارهای بلند محصور است. ۳- عمارت تابستانی و استخر آب در آن دیده می‌شود.

۹ باغ از باغ‌های ایرانی به فهرست میراث جهانی یونسکو راه یافته‌اند که در ادامه به معرفی آن‌ها می‌پردازیم.

۱- باغ پاسارگاد مردشت

قدیمی‌ترین باغ ایرانی

باغ ایرانی پاسارگاد، باغ شاهی پاسارگاد یا پردیس کوروش، عنوان یکی از بخش‌های مجموعه جهانی پاسارگاد است که از آن با عنوان ریشه معماری باغ‌های ایرانی و الگوی میراث جهانی یونسکو قرار گیرد تا همه مردم دنیا از اهمیت حفظ آنها آگاه شوند و کشورها را استای نگهدارشان گام بردارند.

آشنایی با میراث جهانی یونسکو

میراث جهانی یونسکو (World Heritage Sites) به مجموعه‌ای از مکان‌های فرهنگی یا طبیعی ثبت شده در سازمان جهانی یونسکو اطلاق می‌شود که توسط کمیته میراث جهانی یونسکو بر گزیده شده‌اند. کمیته میراث جهانی سازمان یونسکو، ترکیبی از ۲۱ کشور عضو است که توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد، هر چهار سال یک بار تعیین می‌شوند.

بر اساس کنوانسیون حفاظت از میراث جهانی فرهنگی و طبیعی آثار کس که در این فهرست جای می‌گیرند به تمام انسان‌های زمین، فارغ از نژاد، مذهب و ملیت خاص، تعلق دارند و دولت‌ها باید در مورد حفظ و نگهداری آنها بکوشند.

کشورهای عضو یونسکو، می‌توانند آثار تاریخی، طبیعی و فرهنگی کشور خود را نامزد ثبت به عنوان میراث جهانی کنند. لازم به ذکر است که این آثار پس از ثبت در حیطه حاکمیت کشور مربوطه قرار می‌گیرند؛ اما حفاظت از آنها به عهده تمام کشورهای عضو خواهد بود.

«باغ ایرانی» در فهرست میراث جهانی یونسکو

باغ ایرانی، باغ‌هایی هستند با معماری خاص، و عناصری از جمله ساختار هندسی، آب و درختان و ساختمان میانی که بیشتر در فلات ایران و مناطق پیرامونی آن ساخته شده‌اند.

سه ساختار و طراحی منحصر‌بفر، باغ ایرانی را از سایر باغ‌ها متمایز می‌کند: ۱- در

باغ بنایی قرار دارد که هر چشمی را به خود خیره می‌کند.

دوطبقه بالای این بناستون‌هایی دارد که در ساخت آن‌ها از تخت جمشید الهام گرفته شده و زیبایی و شکوه آن را در ذهن تداعی می‌کنند. تصاویری از ناصرالدین شاه قاجار، داستان‌هایی از فردوسی و نظامی از جمله سلیمان و ملکه سبا، رستم پهلوان، خسرو شیرین و یوسف و زلیخا و ادبیات کهن فارسی و قصه‌های مذهبی از جمله نقوشی هستند که بر پیکره این بنا می‌بینید.

آنچه باعث شده تا نام این باغ را ارم بگذارند، عمارت و باغی بزرگ است که به فرمان شداد پسر عماد، فرمانروای عربستان جنوبی، به منظور رقابت با بهشت بنا شد. وی با شنیدن وصف بهشت تصمیم گرفت که باغ‌ها و کاخ‌هایی را برای شبیه‌سازی آن بنا کند. او در دمشق یا اسکندریه و یا در یمن، بین صناع و حضر موت، شهر یا باغی بهشت‌گونه ساخت؛ اما هنگامی که می‌خواست با لشکرش بانش وارد آن شود، همگی در نزدیکی شهر هلاک شدند و بهشت او هم به دلیلی نامعلوم در اعماق زمین فرو رفت.

۳- باغ شاهزاده ماهان

باغ شاهزاده نام مکانی سرسبز در شهر ماهان استان کرمان است که همچون نگینی سبز در میان کویر این دیار می‌درخشد. تاریخ ایجاد باغ شاهزاده به دوران قاجار بازمی‌گردد. این باغ تماشایی را به دستور محمد حسن خان، سردار ایرانی حاکم وقت کرمان در حدود ۱۲۳۸ خورشیدی احداث کردند. سنگ بنای ساختمان درون آن نیز در دوره حکومت عبدالحمید میرزا ناصرالدوله (نوه دختری ناصرالدین شاه) بر کرمان گذاشته شد. آب موجود در باغ شاهزاده از قنات و رودخانه تیرگان که از برف‌های ارتفاعات کوه جوپار سرچشمه می‌گیرد، تامین می‌شود. این آب از مرتفع‌ترین قسمت باغ، وارد آن شده و در سیستم توزیع و نظام آبیاری و شگفت‌انگیزی جریان می‌یابد تا درختان متنوع و سر به فلک کشیده را سیراب کند.

سازه‌های موجود در این باغ از جمله دیدنی‌هایی هستند که نمی‌توانید از آن‌ها چشم بردارید. سردر، عمارت شاه‌نشین، استخر و جوی‌های زیبا که همچون آبشارهای کوچک به نظر می‌رسند جلوه‌ای خاص به این مکان بخشیده‌اند. امروزه این باغ علاوه بر یک اثر تاریخی، تفرجگاهی چشم‌نواز نیز به شمار می‌آید و امکاناتی همچون هتل و رستوران را در خود دارد.

جلوه‌های تاریخی و طبیعی، ساعاتی خوش و آرامش‌بخش را نیز برای خود خلق کنید.

یکی از عناصر جالب توجه این باغ، حوضی است که مردم با انداختن سکه در آن آرزوهایشان را طلب می‌کنند و معتقدند با این کار این آرزوها برآورده می‌شوند. فلسفه انداختن سکه در آب به آیین میترا در مذهب زرتشت بازمی‌گردد. در این آیین آب مظهر پاکی به شمار می‌رود و مردم باید یک قسمت مال خود را به الهه آب می‌بخشیدند تا برکت را به خانه‌های خود بیاورند.

۶- باغ عباس آباد بهشهر

تنها باغ جهانی شمال ایران

مجموعه تاریخی و باغ عباس‌آباد فضایی زیبا در دامنه رشته کوه‌های البرز است که مهم‌ترین باغ غیر کویری ایران به شمار می‌رود. این مجموعه ارزشمند به دستور شاه عباس اول ساخته شد و امروزه وسعت آن به ۵۰۰ هکتار می‌رسد. مجموعه عباس‌آباد بر روی یک تپه طبیعی قرار دارد. مهندسان دوره صفوی با بریدن این تپه، پلکها و سکوهای به وجود آوردند و سپس موفق شدند باغی سه طبقه و پلکانی را ایجاد کنند و عمارت‌سی زیبا را در بالاترین قسمت آن بسازند.

مانند بسیاری از باغ‌های ایرانی، استفاده از قرینه‌سازی در معماری این باغ نیز به چشم می‌خورد که بر زیبایی آن می‌افزاید. یکی از ویژگی‌های جالب توجه این باغ جاده‌های سنگ‌فرش آن هستند که در بخش‌هایی از این مجموعه وسیع وجود دارند. محور آبرسانی باغ از اتصال لوله‌های سفالی به وجود آمده است. این لوله‌ها آب را به همه نقاط باغ می‌رساندند و درختان را سیراب می‌کردند.

برج‌های دیده‌بانی، محوطه شمالی و جنوبی، سد و برج کنترل جریان آب، کارگاه‌های پخت سفال و... بخش‌هایی هستند که تا امروز در این مکان کشف شده‌اند. یکی از مهم‌ترین و مشهورترین بخش‌های این باغ دریاچه آن است که بنایی را در میان خود دارد.

۷- باغ دولت آباد نزد میزبان

بلندترین یادگیر جهان

باغ دولت آباد یکی از اصیل‌ترین باغ‌های ایرانی به شمار می‌رود که در اواخر دوره افشاریه ساخته شده است. این باغ چهار بنای اصلی داشته که سه مورد از آن‌ها به نام هشتی، تالار طنبی و سردر هنوز هم سر پا مانده‌اند. قسمت‌های متعددی از این باغ از میان رفته و امروزه تنها چهل هزار مترمربع از آن باقی مانده است. باغ دولت آباد باغی سکونتگاهی -حکومتی به شمار می‌رفته است و دو بخش مجزا در آن به چشم می‌خورد: باغ بیرونی برای انجام تشریفات حکومتی، مراسم ورزشی و اداره امور شهر و باغ اندرونی برای استفاده‌های خصوصی و اقامتگاهی.

یکی از دلایل شهرت این باغ، یادگیر بلندی است که در آن به چشم می‌خورد و عنوان بلندترین یادگیر خشتی جهان را از آن خود کرده

است. این یادگیر بر فراز ساختمان هشتی (عمارت تابستانه) قرار دارد و خنکای نسیم کویری را در ساختمان به جریان می‌اندازد. در این باغ مانند سایر باغ‌های ایرانی آب نقش مهمی دارد؛ آبی که از قنات تاریخی دولت آباد تامین می‌شد. این قنات یکی از مهم‌ترین و طولانی‌ترین قنات‌های شهر یزد به شمار می‌رود که دارای پنج رشته بوده و از ارتفاعات مهریز سرچشمه می‌گرفته است.

۸- باغ اکبریه بیرجند

باغ اکبریه، باغی در شهر بیرجند است. شواهد تاریخی، حکایت از شروع احداث باغ و عمارت اکبریه در اواخر دوران زندیه یا اوایل دوران قاجاریه دارند و اسناد تاریخی تکمیل و اتمام مراحل ساخت این اثر را به دوران قاجار نسبت می‌دهند. این باغ در بستری کوهستانی قرار دارد و با دیواره‌های خشتی از سه طرف محصور شده است.

فرم معماری این باغ، ایرانی است؛ اما الهاماتی از معماری روسی نیز در آن هویداست و تلفیق آن با معماری اسلامی، سبک معماری نوینی را به نمایش گذاشته است. فضاهای موجود در این باغ عبارتند از: عمارت حشمت‌الملک، عمارت مرکزی و فضاهای خدماتی. موزه‌هایی نیز در داخل این باغ قرار دارند که هر یک برگی از تاریخ و فرهنگ این دیار را به نمایش می‌گذارند. این موزه‌ها عبارتند از: موزه باستان‌شناسی بیرجند، موزه مردم‌شناسی بیرجند، موزه عروسک و فرهنگ خراسان.

۹- باغ پهلوان پور مهریز

باغ پهلوان پور باغی به جامانده از اواخر دوره قاجار به شمار می‌رود که به دلیل روان بودن آب در داخل آن از روزگاران گذشته شهرت خاصی داشته است. بیشتر آب این باغ به‌طور مستقیم از قنات حسن‌آباد تامین می‌شود و این آب به جز باغ پهلوان پور به‌طور مستقیم به هیچ یک از باغ‌های منطقه نمی‌رود. قنات شاه حسینی و قنات مزور آباد از جمله منابع دیگر تامین آب باغ هستند.

درختان تنومند و سالخورده چنار از جمله جاذبه‌های این باغ هستند که دو طرف جوی اصلی باغ قد علم کرده‌اند. انار، بادام و خرمالو درختان مثمر این باغ هستند و وجود آن‌ها صفای خاصی به این مکان بخشیده است.

بسیاری از کارشناسان بر این باورند که باغ پهلوان پور از لحاظ معماری، تغییرات سبک باغ‌سازی کهن ایرانی به باغ‌سازی رایج امروزی را نشان می‌دهد و از این نظر اهمیت خاصی دارد. مجموعه ورودی، ساختمان کوشک یا شربخانه، بنای زمستانخانه، بنای سرایداری، حمام و آشپزخانه بخش‌های مختلف این مجموعه را تشکیل می‌دهند. جالب است بدانید که مجموعه ورودی باغ تزییناتی همانند تزیینات دوره زندیه دارد؛ اما تاریخ ساخت آن به دوران قاجار بازمی‌گردد.

سخن آخر

وجود نام تعدادی از آثار کشورمان در فهرست میراث جهانی یونسکو مهر افتخاری بر سینه این سرزمین است پس چه بهتر که قدردان این افتخار باشیم و در سفرهایمان به شهرهای دور و نزدیک سری هم به این آثار بزنیم. دیدن این آثار ردایی از غرور را بر تنمان می‌نشانند و گوشه‌ای از تاریخ پر افتخار کشورمان را بازگو می‌کند. در این میان باغ‌های ایرانی را فراموش نکنید چرا که علاوه بر لذت بردن از مرور تاریخ از فضای دل‌انگیز آنها نیز بهره می‌برید.